

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ Π/ΘΜΙΑΣ &
Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΧΟΛ. ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ Δ.Ε.
Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Τηλ. 2810 246860
Ταχ. Δ/ση: Ρολέν 4, 713 05 ΗΡΑΚΛΕΙΟ
E-mail: grss@dide.ira.sch.gr

Βασιλεία Καλοκύρη
Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων
Τηλ. 2810 246.864 // 2810 310.634
κιν. 697 99 30 724
Ιστοσελίδες: ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
<http://users.sch.gr/sfscholiki/fi>
ΔΙΚΤΥΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ –
ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ
<http://diktyofilologonkalokyri.weebly.com>
E-mail : kalokyri@sch.gr

Ηράκλειο, 29-5-2017

Αρ. Πρωτ.: 477

Προς:

- Διευθύνσεις -Υποδιευθύνσεις Γυμνασίων Ηρακλείου και Λασιθίου Φιλολόγων αρμοδιότητας Σχολ. Συμβ. Β. Καλοκύρη
- Φιλολόγους Γυμνασίων Ηρακλείου και Λασιθίου αρμοδιότητας Σχολικής Συμβούλου Φιλολόγων Β. Καλοκύρη (διαμέσου των Δ/σεων των Σχολείων)
- Φιλολόγους Λυκείων αρμοδιότητας Σχ. Συμβ. Φιλολόγων Β. Καλοκύρη

Κοιν. :

1. Περιφερειακή Δ/ση Π/θμιας & Δ/θμιας Εκπαίδευσης Κρήτης
2. Προϊστάμενο Επιστημ.& Παιδαγ. Καθοδήγησης Δ/θμιας Εκπ/σης
3. Διεύθυνση Δ.Ε. Ηρακλείου
4. Διεύθυνση Δ.Ε. Λασιθίου

Θέμα: Ζητούμενα εξέτασης και παραδείγματα στο μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας στο Γυμνάσιο, σύμφωνα με το ισχύον ΠΔ 126/ ΦΕΚ 211 Α/11-11-2016.

Αγαπητοί/Αγαπητές Συνάδελφοι,

Επισημαίνουμε κι εδώ¹ ότι στο ΠΔ 126 (ΦΕΚ 211 Α/11-11-2016), Άρθρο 16 «Ανακεφαλαιωτική εξέταση στο μάθημα της «Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας» προσδιορίζεται ο τρόπος εξέτασης των δύο κλάδων της Νέας Ελλ.

¹ Βλ. οδηγίες μου: Αρ. Πρ. 1329/1-12-16. «Σύνοψη Οδηγιών και ΦΕΚ για τη διδασκαλία, τις εξετάσεις και τα φιλολογικά μαθήματα στο Γυμνάσιο, σχολ. έτ. 2016-17. Υλικό ΙΕΠ - κριτήρια αξιολόγησης με θέματα για Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία. Επισημάνσεις για εφαρμογή οδηγιών διδασκαλίας και εξέτασης.» Διαθέσιμες στο http://users.sch.gr/sfscholiki/files/anakoimwseis/35_1-12-16_GYMN_egykliai_themata.pdf. Επίσης βλ. Αρ. Πρ. 435/2-5-17. «Επισημάνσεις σχετικά με την ύλη στις ωριαίες γραπτές δοκιμασίες και την αξιολόγηση/τρόπο εξέτασης των φιλολογικών μαθημάτων του Γυμνασίου, κατά το σχολ. έτος 2016-17.»

Γλώσσας και Γραμματείας. Για διευκόλυνσή σας, βλ. ανάρτησή του στον ιστότοπο που επιμελούμαι ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ → Νομοθεσία → Γυμνάσιο
http://users.sch.gr//sfscholiki/files/nomothesia/pd_126_2016_FEK_A_211.pdf

- ✓ Σημειώνουμε και πάλι ότι: «Τα θέματα δίνονται και οι απαντήσεις αναπτύσσονται σε ξεχωριστό φύλλο για καθέναν από τους δύο κλάδους και αποδίδεται διακριτός βαθμός για καθέναν από αυτούς.».
- ✓ Φροντίστε στις τελικές εξετάσεις **τα θέματα Νεοελλ. Γλώσσας (ΝΕΓ) και Λογοτεχνίας να διαμορφωθούν και να ανταποκρίνονται στα προβλεπόμενα που ισχύουν από φέτος** (ΠΔ126, άρθρο 16, ό.π.).
- ✓ **Παραδείγματα εφαρμογής για τα θέματα ΝΕΓ και Λογοτεχνίας** έχουν δοθεί από το ΙΕΠ και είχαμε την ευκαιρία να τα επεξεργαστούμε σε σχετικά σεμινάρια. Βλ. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ Διαθέσιμο στον ιστότοπο ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ Νομοθεσία → Γυμνάσιο
http://users.sch.gr//sfscholiki/files/anakoinwseis/35a_20162811_1_kritiria_axiologisis_ne_glossas.pdf.pdf

Διευκρινίσεις – παραδείγματα σχετικά με το θέμα 2 της Νέας Ελλην. Γλώσσας

Σύμφωνα με τα ζητούμενα (ΠΔ 126, άρθρο 16, Α. στον κλάδο της Γλωσσικής Διδασκαλίας):

«2. Το δεύτερο θέμα αναφέρεται σε ζητήματα δομής και γλώσσας του κειμένου και με αυτό το θέμα ελέγχεται η ικανότητα των μαθητών/τριών

α) είτε να αναγνωρίζουν τη **δομή ολόκληρου του κειμένου ή τη δομή και τον τρόπο ανάπτυξης μιας παραγράφου** είτε να αποδίδουν με **πλαγιότιτλους ή με τη μορφή διαγράμματος** τη νοηματική αλληλουχία του κειμένου είτε **να εντοπίζουν τις διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις** που βοηθούν στη συνοχή του κειμένου είτε να διακρίνουν στο κείμενο σημεία όπου υπάρχει **περιγραφή, αφήγηση, επιχειρηματολογία** ή/και

β) είτε να εξηγούν τη συνεισφορά της γραμματικοσυντακτικής δομής κάποιου χωρίου στο νόημα του **(π.χ. η χρήση της παθητικής σύνταξης αντί της ενεργητικής)** είτε να αναγνωρίζουν τη λειτουργία των μορφοσυντακτικών δομών **(π.χ. η επιλογή να χρησιμοποιηθεί ιστορικός ενεστώτας αντί του αορίστου κ.ά.)** είτε να μετασχηματίζουν, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις επικοινωνίας, λέξεις ή φράσεις ή απόσπασμα του κειμένου ως προς την μορφολογία ή ως προς τη σύνταξη ή ως προς τη σημασιολογία/το λεξιλόγιο ή ως προς τα σημεία στίξης ή ως προς το ύφος του κειμένου.

Το συγκεκριμένο θέμα βαθμολογείται με τέσσερις (04) μονάδες.»

- ❖ Σύμφωνα με το πνεύμα των ζητούμενων που διαμορφώθηκαν από το ΙΕΠ, στόχος δεν είναι η εξέταση της θεωρίας ή της μεταγλώσσας των γραμματικοσυντακτικών φαινομένων, αλλά η εξέταση της ικανότητας των μαθητών/τριών να χειρίζονται λειτουργικά τον λόγο, ανάλογα με τις περιστάσεις επικοινωνίας. Προσοχή χρειάζεται στο 2β, όπου (εάν μπει ερώτημα) ζητείται (μεταξύ άλλων) οι μαθητές/τριες «να αναγνωρίζουν τη λειτουργία των μορφοσυντακτικών δομών (π.χ. η επιλογή να χρησιμοποιηθεί ιστορικός ενεστώτας αντί του αορίστου κ.ά.)»· αντίστοιχα, ζητείται «να μετασχηματίζουν, λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις επικοινωνίας, λέξεις ή φράσεις ή απόσπασμα του κειμένου ως προς την μορφολογία ή ως προς τη σύνταξη ή ως προς τη σημασιολογία/το

λεξιλόγιο ή ως προς τα σημεία στίξης ή ως προς το ύφος του κειμένου». [Βλ. παρακάτω παραδείγματα.]

- ❖ Επίσης, δεν αναμένεται να εξεταστούν σε μία εξέταση όλες οι γνώσεις που διδάχτηκαν σε γραμματικοσυντακτικά φαινόμενα.
- ❖ Επιπλέον, για να μπορούν να διαμορφωθούν ερωτήσεις σύμφωνα με τα παραπάνω ζητούμενα του θέματος 2, χρειάζεται να διασκευαστεί κατάλληλα το κείμενο πάνω στο οποίο θα δοθούν οι ερωτήσεις.
- ❖ Βοηθητικά παραδείγματα για τη διαμόρφωση ζητούμενων στο θέμα 2 δίνονται από το ΙΕΠ στα Κριτήρια Αξιολόγησης του μαθήματος. Παραθέτω παρακάτω, για διευκόλυνση, μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα, προκειμένου ανάλογα να διαμορφώσετε ερωτήσεις για το θέμα 2 «ζητήματα δομής και γλώσσας».

**ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ από θέματα εξέτασης για Νεοελλ. Γλώσσα Γυμνασίου,
(ΙΕΠ, Κριτήρια Αξιολόγησης)**

**Από θέματα εξέτασης για Νεοελλ. Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου,
(ΙΕΠ, Κριτήρια Αξιολόγησης, σελ. 28-29:**

2ο θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, 4 μονάδες)

Να αναγνωρίσετε και να καταγράψετε τη δομή και τον τρόπο ανάπτυξης της τελευταίας παραγράφου του κειμένου «Κάθε φορά ...χαμένος».

Αξονας για την απάντηση

Θεματική περίοδος: Κάθε φορά ...καλύτερος άνθρωπος.

Σχόλια: Χάρη στα μαθήματα ... οπτική γωνία.

Κατακλείδα: Τελικά η γνώση ... δε θα βγεις χαμένος.

Η παράγραφος αναπτύσσεται με αιτιολόγηση (Χάρη στα μαθήματα...).

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές καλούνται να ανακαλέσουν τις γνώσεις τους για τη δομή παραγράφου και αφού κατανοήσουν το περιεχόμενο της παραγράφου, να αναγνωρίσουν τον τρόπο ανάπτυξής της.

Η (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

“Κάπου εκεί... Πανεπιστήμιο Αθηνών.” Στις δύο αυτές παραγράφους η Χατζηπαύλου αφηγείται την επιστροφή της στο σχολείο. Να συμπληρώσετε το ακόλουθο διάγραμμα αξιοποιώντας στοιχεία από τις δύο παραγράφους.

Τα πρόσωπα της ιστορίας	
Το δίλημμα που απασχολεί το πρωταγωνιστικό πρόσωπο	
Δυσκολίες που αντιμετωπίζει το πρωταγωνιστικό	

πρόσωπο	
Αποτέλεσμα των προσπαθειών του πρωταγωνιστικού προσώπου	

Άξονες για την απάντηση

Τα πρόσωπα της ιστορίας	Η αφηγήτρια, οι καθηγητές, οι συμμαθητές, η οικογένεια
Το δίλημμα που απασχολεί το πρωταγωνιστικό πρόσωπο	Να πάρει μέρος στις πανελλήνιες εξετάσεις ή όχι.
Δυσκολίες που αντιμετωπίζει το πρωταγωνιστικό πρόσωπο	Η ηλικία, έλλειψη χρόνου και χρημάτων για φροντιστήρια και μαθήματα.
Αποτέλεσμα των προσπαθειών του πρωταγωνιστικού προσώπου	Η αφηγήτρια μπόρεσε δεύτερη στο τμήμα Κοινωνιολογίας.

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές/τριες καλούνται να μελετήσουν προσεκτικά το απόσπασμα, να εντοπίσουν τις πληροφορίες που ζητούνται στο διάγραμμα και να αποδώσουν τη νοηματική αλληλουχία αυτών των πληροφοριών, αξιοποιώντας στοιχεία από το κείμενο (παράφραση ή παραθέματα).

Η (τρίτη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

“Κάπου εκεί... Πανεπιστήμιο Αθηνών.” Στις δύο αυτές παραγράφους η Χατζηπαύλου αφηγείται την επιστροφή της στο σχολείο. Να αποδώσετε την αφήγηση σε μία σύντομη παράγραφο (80-90 λέξεις), προσθέτοντας τις αναγκαίες συνδετικές λέξεις, ώστε να είναι φανερό στον αναγνώστη η σειρά με την οποία εξελίσσεται η ιστορία.

Άξονες για την απάντηση

Αφού η Χατζηπαύλου αποφασίζει να γυρίσει στο σχολείο, ακολουθώντας τα όνειρά της, γράφεται στο εσπερινό Λύκειο. Όταν, μετά από προσπάθεια, καταφέρνει να φτάσει στην τελευταία τάξη του Λυκείου, βρίσκεται στο δίλημμα αν θα πάρει μέρος στις πανελλήνιες εξετάσεις. Ενώ οι καθηγητές, οι συμμαθητές και η οικογένειά της την πιέζουν να δηλώσει συμμετοχή, η ίδια διστάζει. Τελικά, με την επιμονή τους την πείθουν και παίρνει μέρος στις εξετάσεις. Έμαθε τα αποτελέσματα από τον γιο της, ενώ βρισκόταν στη δουλειά: είχε μπει δεύτερη στο τμήμα Κοινωνιολογίας στο Πάντειο πανεπιστήμιο.

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές καλούνται να μελετήσουν το απόσπασμα και να προχωρήσουν σε σύγκριση της ιστορίας που αφηγείται το πρωταγωνιστικό πρόσωπο. Στην

οργάνωση της αφήγησής τους καλούνται να χρησιμοποιήσουν συνδεδεμένες λέξεις που να αποδίδουν τη σειρά με την οποία εξελίσσεται η ιστορία.

Η/και (ερώτηση)

“Οι καθηγητές μου όμως, σημαντικοί συμπαραστάτες σε αυτή μου την προσπάθεια με πιέζουν σχεδόν να δηλώσω συμμετοχή, σίγουροι ότι θα τα καταφέρω.” Σ' αυτή την περίοδο λόγου η αφηγήτρια χρησιμοποιεί οριστική ιστορικού ενεστώτα. Να εντοπίσετε το ρήμα και να εξηγήσετε τι καταφέρνει η αφηγήτρια με τη χρήση του ιστορικού ενεστώτα.

Άξονας για την απάντηση

Το ρήμα: πιέζουν. Με τη χρήση του ιστορικού ενεστώτα, η αφηγήτρια δίνει αμεσότητα και ζωντάνια στον λόγο της.

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές καλούνται να διακρίνουν την οριστική ενεστώτα από τις άλλες εγκλίσεις και χρόνους των ρημάτων της περιόδου (π.χ. να δηλώσω, θα τα καταφέρω). Καλούνται επίσης να ανακαλέσουν και να εφαρμόσουν τις γνώσεις τους για τον ιστορικό ενεστώτα προκειμένου να εξηγήσουν τον λειτουργικό ρόλο του συγκεκριμένου χρόνου στην περίοδο.

Η (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

“Οι καθηγητές μου όμως, σημαντικοί συμπαραστάτες σε αυτή μου την προσπάθεια με πιέζουν σχεδόν να δηλώσω συμμετοχή, σίγουροι ότι θα τα καταφέρω. Οι συμμαθητές μου και η οικογένειά μου το ίδιο. Εγώ όμως είχα τις αντιρρήσεις μου, τους έλεγα πως είμαι μεγάλη και πως δεν είχα ούτε το χρόνο ούτε τα χρήματα για φροντιστήρια και ιδιαίτερα μαθήματα. Κατάφεραν όμως να μου ανάψουν με αυτή τους την επιμονή αυτή τη σπίθα που έγινε μέσα μου φωτιά και δήλωσα τη συμμετοχή μου οριακά.” Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, η αφήγηση ξεκινά με ιστορικό ενεστώτα (“με πιέζουν”). Να μετατρέψετε τα υπογραμμισμένα ρήματα της περιόδου σε ιστορικό ενεστώτα και να σχολιάσετε το αποτέλεσμα αυτής της αλλαγής στο ύφος του κειμένου.

Άξονας για την απάντηση

Είχα: έχω, έλεγα: λέω, είχα: έχω, κατάφεραν: καταφέρνουν, έγινε: γίνεται, δήλωσα: δηλώνω. Με τη συνεχή χρήση του ιστορικού ενεστώτα, η αφηγήτρια δίνει αμεσότητα και ζωντάνια στον λόγο της.

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές καλούνται να ανακαλέσουν γραμματικές γνώσεις από το κλιτικό σύστημα του ρήματος και να τις εφαρμόσουν στον μετασχηματισμό. Καλούνται επίσης να ανακαλέσουν και να εφαρμόσουν τις γνώσεις τους για τον ιστορικό ενεστώτα προκειμένου να εξηγήσουν τον λειτουργικό ρόλο του συγκεκριμένου χρόνου στην περίοδο.

Η (τρίτη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

“Εγώ όμως είχα τις αντιρρήσεις μου, τους έλεγα πως είμαι μεγάλη και πως δεν είχα ούτε το χρόνο ούτε τα χρήματα για φροντιστήρια και ιδιαίτερα μαθήματα.”
Σε αυτή την περίοδο λόγου να παρατηρήσετε σε ποιο/ποια από τα υπογραμμισμένα ρήματα το υποκείμενο παραλείπεται και σε ποιο/ποια υπάρχει και να εξηγήσετε γιατί συμβαίνει αυτό.

Άξονας για την απάντηση

Στα ρήματα έλεγα, είμαι και δεν είχα το υποκείμενο είναι η προσωπική ανωνυμία εγώ και παραλείπεται γιατί το υποκείμενο παραλείπεται συχνά όταν είναι στο α΄ ή στο β΄ πρόσωπο, καθώς εννοείται από τα συμφραζόμενα. Εγώ όμως είχα τις αντιρρήσεις μου. Το υποκείμενο δεν παραλείπεται, μολονότι είναι στο α΄ πρόσωπο, γιατί η αφηγήτρια θέλει να δώσει έμφαση και να τονιστεί η αντίθεση ανάμεσα σε αυτήν και τους καθηγητές, συμμαθητές, οικογένεια που την πιέζουν να δηλώσει συμμετοχή στις πανελλήνιες εξετάσεις και να προβάλλει το δίλημμα που αντιμετωπίζει.

Ενέργειες που αποτιμώνται:

Οι μαθητές, αφού ανακαλέσουν τις γνώσεις τους σχετικά με τη μορφή και την παρουσία του υποκειμένου στην πρόταση, καλούνται να τις εφαρμόσουν στη συγκεκριμένη περίοδο λόγου. Επίσης, καλούνται να συσχετίσουν τη συγκεκριμένη περίοδο λόγου με τα συμφραζόμενα της παραγράφου όπου ανήκει, προκειμένου να εξηγήσουν τη λειτουργική χρήση της μη παράλειψης του υποκειμένου στο νόημα του κειμένου.

Από κριτήριο (ωριαίο) Νεοελλ. Γλώσσας Β΄ Γυμνασίου (σελ. 45):

2ο θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, 4 μονάδες 2+2)

Α. Να εντοπίσετε τη δομή της παραγράφου (θεματική πρόταση, σχόλια, κατακλείδα) και τον/τους τρόπο/ους ανάπτυξής της (με αιτιολόγηση, με παράδειγμα, με σύγκριση).

«Σήμερα, βεβαίως, τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Ο δρόμος είναι άσφαλτος, τα παλιά οικήματα έχουν αναπαλαιωθεί, υπάρχουν ταβέρνες, εστιατόρια και ξενώνες, ακόμα και μπαράκια, ενώ οι άνθρωποι έχουν επιστρέψει πια στο χωριό και ασχολούνται με την υλοτομία, την κτηνοτροφία και τον τουρισμό.»

Ενδεικτική απάντηση

Θεματική πρόταση: “Σήμερα, βεβαίως, τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά.”

Σχόλια: “Ο δρόμος είναι άσφαλτος, τα παλιά οικήματα έχουν αναπαλαιωθεί, υπάρχουν ταβέρνες, εστιατόρια και ξενώνες, ακόμα και μπαράκια, ενώ οι άνθρωποι έχουν επιστρέψει πια στο χωριό και ασχολούνται με την υλοτομία, την κτηνοτροφία και τον τουρισμό.”

Κατακλείδα: Δεν υπάρχει

Τρόπος ανάπτυξης παραγράφου: Με παράδειγμα

Ενέργειες που αποτιμώνται: Η ερώτηση επιδιώκει να ανιχνεύσει σε ποιο βαθμό οι μαθητές/τριες είναι σε θέση να εφαρμόσουν θεωρητικές γνώσεις για τη δομή και τον τρόπο ανάπτυξης της παραγράφου.

Η/και (σύμφωνα με το ΠΔ μπορεί να τεθούν στο δεύτερο θέμα δύο ερωτήματα, ένα για τη δομή και ένα για τη γλώσσα)

β. “Σήμερα, βεβαίως, τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Ο δρόμος είναι ασφαλτος, τα παλιά οικήματα έχουν αναπαλαιωθεί, υπάρχουν ταβέρνες, εστιατόρια και ξενώνες, ακόμα και μπαράκια, ενώ οι άνθρωποι έχουν επιστρέψει πια στο χωριό και ασχολούνται με την υλοτομία, την κτηνοτροφία και τον τουρισμό.” Να γράψετε σε μια στήλη όσες από τις υπογραμμισμένες λέξεις είναι σύνθετες.

Ενδεικτική απάντηση Αναπαλαιωθεί, κτηνοτροφία

Ενέργειες που αποτιμώνται: Η ερώτηση επιδιώκει να ανιχνεύσει σε ποιο βαθμό οι μαθητές/τριες είναι σε θέση να αναγνωρίσουν σύνθετες λέξεις και να τις διακρίνουν από άλλες.

Για τη ΝΕΓ στη Γ΄ τάξη Γυμνασίου (βλ. θέμα 2 από ωριαίο κριτήριο, σελ. 50-51):

Το κείμενο: Η Ευρώπη του Κόσμου, από το σχολ. βιβλίο, σελ. 70.

2ο θέμα (Για τη γλώσσα του κειμένου, 4 μονάδες)

Να αφηγηθείτε το περιεχόμενο του κειμένου συμπληρώνοντας τα κενά στο παρακάτω κείμενο: (Να αξιοποιήσετε όσα γνωρίζετε για τις ονοματικές προτάσεις.)

Ο συγγραφέας στο κείμενό του παρουσιάζει το όραμά του για την Ευρώπη που πρέπει να κτίσουμε. Πιστεύει ..... Δεν πιστεύει σε μια Ευρώπη ..... αλλά αντίθετα οραματίζεται μια Ευρώπη ..... Για την πραγματοποίηση του ονείρου καλεί τους νέους .....

Ενδεικτική απάντηση:

Ο συγγραφέας στο κείμενό του παρουσιάζει το όραμά του για την Ευρώπη που πρέπει να κτίσουμε. Πιστεύει πως πρέπει να είναι ανοιχτή στον υπόλοιπο κόσμο με σκοπό τη συνεργασία και την υποστήριξη των φτωχών χωρών. Δεν πιστεύει σε μια Ευρώπη που επιδιώκει μόνο το υλικό συμφέρον, αλλά αντίθετα οραματίζεται μια Ευρώπη που υπηρετεί την παιδεία και τον πολιτισμό και υπερασπίζεται τα ανθρώπινα δικαιώματα. Για την πραγματοποίηση του ονείρου καλεί τους νέους να συμβάλουν με πάθος στην κοινή προσπάθεια για την οικοδόμηση της όμορφης Ευρώπης.

Από Κριτήριο ανακεφαλαιωτικής αξιολόγησης στο μάθημα της Νεοελληνικής γλώσσας Γ΄ Γυμνασίου

2ο θέμα (Δομή και γλώσσα του κειμένου, 4 μονάδες) [σελ. 38-39]

α. Ποιος από τους παρακάτω τρόπους οργάνωσης του κειμένου ισχύει; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με γλωσσικά στοιχεία του κειμένου (προτάσεις, φράσεις, λέξεις). (4 μονάδες)

- 1. Ο αρθρογράφος αναφέρεται στο πρόβλημα της τρομοκρατίας και στις πιθανές λύσεις του.**
- 2. Ο αρθρογράφος αναφέρεται στο πρόβλημα της τρομοκρατίας και στις αιτίες που το προκάλεσαν.**
- 3. Ο αρθρογράφος αναφέρεται στο πρόβλημα της τρομοκρατίας και στους σκοπούς που θέλουν να πετύχουν οι τρομοκράτες.**

Ενδεικτική απάντηση: Ορθή είναι η 3η επιλογή. Στον τίτλο υπάρχει μια τελική πρόταση: «...για να αλλάξει ο ευρωπαϊκός τρόπος ζωής» και στην τρίτη παράγραφο υπάρχουν οι φράσεις: «...ο πρώτος στόχος ... ο δεύτερος... Απώτερος σκοπός». Με όλες αυτές τις γλωσσικές επιλογές δηλώνεται ότι ο άμεσος στόχος είναι τα πολλά αθώα θύματα και στη συνέχεια η επικράτηση του φόβου, ώστε να απομακρυνθεί ο κόσμος της Ευρώπης από τον κόσμο του Ισλάμ.

ή/και (σύμφωνα με το ΠΔ μπορεί να τεθούν στο δεύτερο θέμα δύο ερωτήματα, ένα για τη δομή και ένα για τη γλώσσα).

β. Να εξηγήσεις σε φίλο/η σου, σύντομα και με πιο απλά λόγια, το νόημα των παρακάτω αποσπασμάτων του κειμένου:

- «(Οι τρομοκράτες) αποδεικνύουν ότι έχουν επιχειρησιακή δυνατότητα, πολύ μεγαλύτερη από αυτή που αναμενόταν» - «η ανεξιθρησκία θα υποστεί πλήγματα»

Ενδεικτική απάντηση:

- Οι τρομοκράτες μπορούν να κάνουν πολύ περισσότερα απ' όσα νομίζαμε.
- Οι μουσουλμάνοι, για παράδειγμα, θα αντιμετωπίζονται στην Ευρώπη με καχυποψία. Ο πιστός της μιας θρησκείας θα αντιμετωπίζει εχθρικά τους πιστούς μιας άλλης θρησκείας.

ή (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

β. Συμπληρώστε το παρακάτω κείμενο:

Στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου εντοπίζεται ασύνδετο σχήμα μεταξύ προτάσεων στην περίοδο: «.....».

Με τη χρήση του ασύνδετου σχήματος στη δεύτερη παράγραφο το ύφος γίνεται περισσότερο ..... (Να επιλέξεις ένα από τους τρεις χαρακτηρισμούς: οικείο, δραματικό, επίσημο). Με αυτό τον τρόπο ο αρθρογράφος πιθανόν να θέλει να τονίσει

..... (Πιθανές απαντήσεις: τις επιπτώσεις της τρομοκρατίας, το πλήθος των επιπτώσεων, τον φόβο που θα επικρατήσει).

Παράδειγμα ΝΕΓ Α΄ Γυμνασίου, θέμα 2, σελ. 16

Η (δεύτερη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

β. Μέσα στο κείμενο υπάρχουν αρκετά επίθετα που συνοδεύουν ουσιαστικά. Να βρείτε τέσσερα από αυτά και να πείτε ποιες ιδιότητες ή ποια χαρακτηριστικά θα χάνονταν από τα ουσιαστικά εάν τα επίθετα αυτά παραλείπονταν.

Η (τρίτη επιλογή για τον/την εκπαιδευτικό)

Μέσα στο κείμενο υπάρχουν αρκετά επίθετα που συνοδεύουν ουσιαστικά. Να βρείτε τέσσερα από αυτά και να τα αντικαταστήσετε με τα αντίθετά τους. Τι αλλάζει στις πληροφορίες που αντλούμε από το κείμενο για τα ουσιαστικά;

Άξονες ενδεικτικής απάντησης: Με την ερώτηση αυτή ελέγχεται τόσο η αναγνώριση της γραμματικής κατηγορίας των επιθέτων όσο και η κατανόηση της λειτουργίας τους στον λόγο. Έτσι, αναμένουμε π.χ. να απαντήσουν οι μαθητές ότι η παράλειψη ή η αντικατάσταση του επιθέτου 'λίθινα' κατά την περιγραφή των καθισμάτων του θεάτρου δε θα μας δώσει καθόλου ή θα μας δώσει διαφορετικές και ίσως αναχρονιστικές πληροφορίες (π.χ. πλαστικά καθίσματα) για το υλικό κατασκευής τους.

Δείτε κι άλλα ενδεικτικά παραδείγματα για τη ΝΕΓ Α΄ Γυμνασίου στα προαναφερόμενα Κριτήρια Αξιολόγησης του ΙΕΠ.

Επισημάνσεις - Παραδείγματα για το 1ο θέμα (Κατανόηση κειμένου, 6 μονάδες)

Βοηθάει τους μαθητές η διατύπωση ερωτήσεων κατανόησης με τη χρήση πινάκων όπου θα συμπληρώσουν στοιχεία, γιατί έτσι δίδεται με ακρίβεια και με «οπτικό βοήθημα» το ζητούμενο.

Για παράδειγμα, στη ΝΕΓ στη Β΄ Γυμνασίου (σελ. 25-28): 1ο θέμα (Κατανόηση κειμένου, 6 μονάδες)

Στο κείμενο που σας έχει δοθεί, η Χατζηπαύλου παρουσιάζει στοιχεία από την ιστορία της ζωής της. Να εντοπίσετε ποιες από τις ακόλουθες πληροφορίες είναι σωστές και να παρουσιάσετε τα στοιχεία από το κείμενο που τις επιβεβαιώνουν, συμπληρώνοντας τον ακόλουθο πίνακα:

Πληροφορία	Σωστό / Λάθος	Στοιχεία από το κείμενο
Η αιτία που η Χατζηπαύλου σταμάτησε το σχολείο στη Β΄ Λυκείου ήταν ότι απέκτησε τρεις γιους		
Η επιθυμία συμμετοχής στις πανελλήνιες εξετάσεις ήταν από την αρχή ο στόχος της Χατζηπαύλου		

Βασική αιτία για την απόφαση της Χατζηπαύλου να επιστρέψει στο σχολείο ήταν η επιθυμία της να δείξει τι αξίζει.		
Όπως φαίνεται στο κείμενο, η Χατζηπαύλου συνδέει τη γνώση που αποκτά στο Πανεπιστήμιο με την ελπίδα να βελτιώσει την επαγγελματική της θέση		

Ενδεικτικές απαντήσεις δίδονται στα προαναφερόμενα Κριτήρια Επίσης, βλ. ενδιαφέρουσες παραλλαγές/εκδοχές για ερωτήσεις κατανόησης στις σελ. 27-28 καθώς και στα άλλα παραδείγματα για τη ΝΕΓ στο Γυμνάσιο.

Παράδειγμα για τη ΝΕΓ στη Γ' Γυμνασίου (ΙΕΠ, Κριτήρια Αξιολόγησης, σελ. 38):

Να παρουσιάσετε με δικά σας λόγια τις αλλαγές στην καθημερινότητα των Ευρωπαίων που επιχειρούν οι τρομοκράτες με αυτό τον «ολοκληρωτικό πόλεμο» σύμφωνα με τον αρθρογράφο. Μπορείτε να αξιοποιήσετε τις λεπτομέρειες που υπάρχουν στη 2η κυρίως παράγραφο. (6 μονάδες)

Ενδεικτική απάντηση: Ο φόβος θα περιορίσει την ελευθερία στις μετακινήσεις, αφού θα αυξηθούν οι προληπτικοί έλεγχοι. Επίσης, θα ενταθούν φαινόμενα βίας, ξενοφοβίας και ρατσισμού, ενώ μεταξύ Χριστιανών και Μουσουλμάνων θα αυξηθεί η απόσταση και η καχυποψία.

1 - 2	3 - 4	5 - 6
Η απάντηση δεν είναι εύστοχη στο σύνολο ή στο μεγαλύτερο μέρος.	Η απάντηση είναι αρκετά καλή έως καλή. Ο μαθητής/τρια έχει αξιοποιήσει αρκετά καλά έως καλά τις λεπτομέρειες της παραγράφου. Η διατύπωση σαφής.	Η απάντηση είναι πολύ καλή. Ο μαθητής/τρια έχει αξιοποιήσει πολύ καλά όλες τις λεπτομέρειες της παραγράφου. Η διατύπωση είναι σαφής.

Γενικότερες επισημάνσεις για καλές πρακτικές στη διαμόρφωση των θεμάτων στη ΝΕΓ και Λογοτεχνία στο Γυμνάσιο:

- ✎ Αξιοποιούμε τα παραδείγματα του ΙΕΠ στα Κριτήρια Αξιολόγησης. Διαμορφώνουμε ανάλογα τα θέματα, παράλληλα λαμβάνοντας υπόψη και

κατά πόσο έχουμε διδάξει κατάλληλα τους μαθητές, ώστε να απαντήσουν στα ζητούμενα!

- ✎ Προσπαθούμε να ανταποκριθούμε στο πνεύμα της εξέτασης στη ΝΕΓ, ιδίως στο 2β, όπου ζητείται η ανταπόκριση των μαθητών στο να χειριστούν τα κείμενα, ανάλογα με τη σημασία και το ύφος που τους ζητούνται και ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση. Δεν προσπαθούμε να «εξετάσουμε» όλα όσα διδάχθηκαν, με τον παραδοσιακό τρόπο της «εξέτασης» γραμματικής και συντακτικού.
- ✎ Διαμορφώνουμε τα θέματα όσο γίνεται με μεγαλύτερη σαφήνεια και με «υποστηρικτική διατύπωση», δηλ. π.χ. με επιλογές, με πίνακες συμπλήρωσης κλπ, βοηθώντας τους μαθητές να αξιοποιήσουν όσα έχουν μάθει, με κριτική σκέψη. Γνώμονάς μας: να μη χρειάζονται τα θέματα επεξηγήσεις/συμπληρώσεις, ώστε να συνηθίζουν οι μαθητές να γίνουν «επαρκείς αναγνώστες» των εκφωνήσεων, «αυτοδύναμοι» στις εξετάσεις.
- ✎ Σημειώνουμε πάνω από το ερώτημα τον τύπο του θέματος (1^ο θέμα: κατανόηση, 2^ο θέμα: δομή και γλώσσα κλπ), και σημειώνουμε σε κατάλληλη θέση τις αντίστοιχες μονάδες.
- ✎ Λαμβάνουμε υπόψη την τρίωρη εξέταση στη Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία και τον όγκο της ύλης που έχουν να χειριστούν οι μαθητές για να απαντήσουν στα θέματα.

Υπενθύμηση: Παιδαγωγικές Επισημάνσεις για τις εξετάσεις:

Επαναλαμβάνω κι εδώ, επισημάνσεις παιδαγωγικού χαρακτήρα, που είναι πολύ σημαντικές για τους μαθητές...

- ✓ Φροντίζουμε την ψυχολογική προετοιμασία και υποστήριξη των μαθητών για τις εξετάσεις! Παράλληλα, κατά τη διάρκεια των εξετάσεων και των επιτηρήσεων φροντίζουμε με ενσυναίσθηση, ώστε να μειωθεί όσο γίνεται το άγχος των παιδιών, και τα εμψυχώνουμε. Το χαμόγελο, η ευγένεια και η θετική διάθεση βοηθούν όλους μας στις δοκιμασίες των εξετάσεων... Όπως έχουμε επισημάνει και στο παρελθόν, οι εξετάσεις πληρούν τον παιδαγωγικό τους ρόλο, όταν οι μαθητές, παράλληλα με τη δοκιμασία των γνώσεών τους, παίρνουν «μαθήματα» (πρότυπα συμπεριφοράς) από τους εκπαιδευτικούς/παιδαγωγούς τους για ευγένεια, τήρηση κανόνων εξέτασης και αξιοπιστίας των σχολικών θεσμών.
- ✓ Στην περίπτωση των μαθητών που έχουν διαγνωστεί αρμοδίως με δυσλεξία /μαθησιακές δυσκολίες και εξετάζονται προφορικά, χρειάζεται προσοχή και λεπτότητα, ώστε να αποδώσουν το καλύτερο που μπορούν. Είναι απαραίτητο να βρούμε χώρο και χρόνο για την προφορική εξέτασή τους και να τους διατυπώνουμε απλά τις ερωτήσεις ή και να τις αναδιατυπώνουμε με διαφορετικές λέξεις, όταν χρειαστεί, προσέχοντας να μην τους δημιουργούνται αισθήματα άγχους ή προσβολής.

❖ **Πρόσκληση για συνεργασία – αποστολή θεμάτων και ερωτήσεων προς ανάρτηση**

Μπορείτε να μου αποστείλετε θέματα γραπτής δοκιμασίας ή μεμονωμένες ερωτήσεις-ασκήσεις για τους μαθητές, τα οποία με βάση τις Οδηγίες και τον τρόπο εξέτασης/αξιολόγησης ετοιμάσατε στη διάρκεια της χρονιάς ή και θέματα εξετάσεων μετά τις εξετάσεις της περιόδου αυτής, ώστε, αφού συνεργαστούμε για ενδεχόμενη διαμόρφωσή τους, να τα αναρτήσουμε στον ιστότοπο με το υλικό του Δικτύου μας (Δίκτυο Συνεργασίας Φιλολόγων – Συνεργατικές Ιστοσελίδες, <http://diktyofilologonkalokyri.weebly.com/>). Έτσι θα συμβάλετε στην πράξη στον εμπλουτισμό του υλικού μας και στη διάχυση καλών πρακτικών.

Στη διάθεσή σας για ό,τι χρειάζεστε σχετικά με τις εξετάσεις!

Καλή δύναμη! Καλή επιτυχία στο έργο σας!

Με τιμή,
Βασιλεία Καλοκύρη
Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων
ΠΔΕ Κρήτης, με έδρα το Ηράκλειο